

List opatření

Název opatření:	Snižování znečištění v atmosférické depozici	ID	CZE208001
Vliv:		Typ LO	C
Typ opatření:	Opatření ke snižování znečištění povrchových vod z atmosférické depozice	DP	

Popis současného stavu

Atmosférická depozice je přenos látek z atmosféry k zemskému povrchu. Dělí se na suchou depozici (tuhé látky a plyny) a mokrou depozici (déšť, sníh, kroupy, mlha, námraza, jinovatka). Hlavními přispěvateli jsou emise ze spalování paliv, průmyslových zdrojů, lokálního vytápění domácností a dopravy, svůj podíl má i dálkový přenos znečištění ze sousedních států.

V květnu 2008 Evropský parlament přijal směrnici 2008/50/ES o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu, která sjednocuje směrnici 96/62/ES s prvními třemi dceřinými směrnicemi a s rozhodnutím Rady 97/101/ES, kterým se zavádí vzájemná výměna informací a údajů ze sítí a jednotlivých stanic, měřících znečištění vnějšího ovzduší v členských státech. Tato směrnice byla transponována do české legislativy prostřednictvím zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší.

Jako významný zdroj emisí se v posledních letech ukazuje lokální vytápění domácností. Topeniště spalující pevná paliva výrazně přispívají ke znečištění ovzduší především polycyklickými aromatickými uhlovodíky (PAU) a prachovými částicemi. Lokální vytápění domácností je dominantním zdrojem emisí benzo(a)pyrenu (cca 89,6 % v roce 2012), který je charakteristickým představitelem PAU.

MŽP zpracovalo sadu nových koncepčních dokumentů (nové programy zlepšování kvality ovzduší pro jednotlivé zóny a aglomerace, nový Národní program snižování emisí ČR, rámcový dokument Střednědobá strategie (do roku 2020) zlepšení kvality ovzduší v ČR) v rámci stejnojmenného projektu Střednědobá strategie (do roku 2020) zlepšení kvality ovzduší v ČR (dále jen „Střednědobá strategie“), které budou schváleny ve 2. polovině roku 2015. Přestože projekt byl zpracován za účelem řešit ochranu ovzduší, lze předpokládat, že navrhovaná opatření budou mít pozitivní dopad následně i na vodní prostředí.

Podle výstupů projektu Střednědobá strategie jsou hlavními zdroji znečištění v atmosféře pro jednotlivé ukazatele znečištění a podle velikosti imisního příspěvku:

- pro suspendované částice - spalování pevných paliv v domácích topeništích, doprava, zdroje fugitivních emisí, resuspenze, vyjmenované zdroje dle Střednědobé strategie, zčásti i zdroje emitující prekurzory sekundárních částic a přeshraniční přenos z Polska,
- pro benzo(a)pyren - spalování pevných paliv v domácích topeništích a doprava,
- pro oxidy dusíku - zejména doprava a veřejná energetika,
- pro benzen, arsen, nikl - vyjmenované stacionární zdroje dle Střednědobé strategie.

Podle výstupů rozptylové studie, jež byla zpracována v rámci projektu Střednědobá strategie, se lokální vytápění domácností neboli zdroje do 0,3 MW instalovaného výkonu spalující pevná paliva (uhlí, koks, dřevo, brikety uhelné a dřevěné, peletky), významně podílejí na nadlimitních koncentracích znečišťujících látek v ovzduší. Jejich příspěvek ke znečištění částicemi PM10 místy překračuje 4 µg/m³ a u emisí BaP až 2,5 ng/m³.

Typ spalovacích zařízení je u lokálních topenišť jen jedním z faktorů, které ovlivňují produkci znečišťujících látek. Neméně důležitá je samotná obsluha spalovacích zařízení a také druh a kvalita používaného paliva. Vzhledem k významnosti lokálního vytápění je na místě věnovat patřičnou pozornost osvětě obyvatel v sídlech s převahou tohoto zdroje znečištění. Přestože existují dotační programy na výměnu kotlů, je nezbytné, aby široká veřejnost pochopila zdravotní dopady znečištění ovzduší a dalších složek životního prostředí, způsobené spalováním nekvalitních paliv nebo vznikající při nepovoleném spalování odpadu v lokálních topeništích.

Znečištění benzo(a)pyrenem je rozloženo (vzhledem k dominantnímu podílu lokálního vytápění) po celém území ČR, konkrétně v lokalitách, kde se vyskytuje obytná zástavba využívající pro vytápění pevná paliva. Vliv dopravy se projevuje podél hlavních dopravních tahů a na území velkých městských celků. V Moravskoslezském kraji má významný podíl na emisích benzo(a)pyrenu průmysl s výrobou koku, železa a oceli. V roce 2013 byl imisní limit překročen na 17,4 % plochy území ČR a nadlimitní koncentraci benzo(a)pyrenu bylo vystaveno přibližně 54,5 % obyvatelstva.

Málo pozornosti se doposud věnuje interakci mezi jednotlivými složkami životního prostředí. Přenos znečištění z atmosférické depozice do vodního nebo půdního prostředí není dostatečně popsán, a to ani na úrovni výzkumu, tudíž

metodické postupy pro stanovení příslušných koncentrací v ovzduší s ohledem na přenos do vodního nebo půdního prostředí nejsou zpracovány. Podíl atmosférické depozice na koncentracích PAU, těžkých kovů a dusíku ve vodě je v současnosti stanoven pouze na základě odborných odhadů. Přestože se atmosférické depozici přisuzuje významný podíl na znečištění povrchových a podzemních vod, ve skutečnosti jsou hodnoty zjištěné při monitoringu reprezentativních profilů často výsledkem kombinace vlivů atmosférické depozice, vypouštění z bodových a difuzních zdrojů, starých ekologických zátěží a někdy i přirozeného pozadí.

Návrh opatření

- 1) podpora implementace opatření navržených v koncepčních dokumentech, jež byly zpracovány v rámci projektu Střednědobé strategie (do roku 2020), zlepšení kvality ovzduší ČR (nové programy zlepšování kvality ovzduší pro jednotlivé zóny a aglomerace, nový Národní program snižování emisí ČR, rámcový dokument Střednědobá strategie (do roku 2020) zlepšení kvality ovzduší v ČR)
 - zejména realizace navržených aktivit vedoucích ke snížení vlivu průmyslových a energetických stacionárních zdrojů na úroveň znečištění ovzduší, realizace navržených aktivit vedoucích ke snížení vlivu stacionárních zdrojů provozovaných v živnostenské činnosti a v domácnostech na úroveň znečištění ovzduší, realizace navržených aktivit vedoucích ke snížení vlivu dopravy,
- 2) výzkumný úkol – zjištění vztahu mezi znečištěním ovzduší (zaměřené na znečištění PAU a kovy) a dalšími složkami životního prostředí - zejména vodním prostředím, zaměřit se na koncentrace v ovzduší s ohledem na přestup do vodního prostředí a na dodržování limitů předepsaných pro dobrý stav útvarů povrchových a podzemních vod.

Časový harmonogram a předpokládané náklady na realizace opatření

- Ad1) MŽP a další odpovědné subjekty, implementace koncepčních dokumentů zpracovaných v rámci projektu Střednědobá strategie (nové programy zlepšování kvality ovzduší pro jednotlivé zóny a aglomerace, nový Národní program snižování emisí ČR, rámcový dokument Střednědobá strategie (do roku 2020) zlepšení kvality ovzduší v ČR); do roku 2020,
- Ad2) MZe a MŽP; do roku 2018; náklady 5 mil Kč.